

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

**LIETUVOS
AUKŠČIAUSIOJO TEISMO**

PRAKTIKOS APŽVALGA

2024 m. sausis

PARENGTA

**LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO
TEISĖS TYRIMŲ GRUPĖS**

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – ir LAT) procesinių sprendimų santraukos. Šis dokumentas yra skirtas tik informavimo tikslais. Oficialius ir nesutrumpintus sprendimų tekstus galite rasti LAT interneto svetainėje www.lat.lt.

TURINYS

I. ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ BYLOS	4
ANK 119 straipsnio taikymas	4
<i>Dėl visuotinio akcininkų nesusaukimo</i>	4
ANK 515 straipsnio taikymas	4
<i>Dėl kaltės</i>	4
II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS	5
1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas	5
BK 28 straipsnio taikymas	5
<i>Dėl būtiniosios ginties</i>	5
BK 276¹ straipsnio 1 dalies taikymas	6
<i>Dėl tikslo platinti dopingo medžiagas</i>	6
BK 281 straipsnio 3 dalies taikymas	6
<i>Dėl priežastinio ryšio ir kaltės</i>	6
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo laikymasis	8
BPK 32 straipsnio, 70 straipsnio nuostatų laikymasis	8
<i>Dėl baudžiamojo proceso įstatymo normų pagal analogiją taikymo</i>	8
BPK 305 straipsnio 1 dalies 4 punkto, 331 straipsnio 4 dalies nuostatų laikymasis	9
<i>Dėl apeliacinės instancijos teismo pareigos kruopščiai patikrinti apskųstų sprendimų teisėtumą ir pagrįstumą</i>	9
III. CIVILINĖS BYLOS	10
Asmens garbės ir orumo gynimas	10
<i>Dėl turėtų išlaidų ginant savo pažeistas teises neteisminiu būdu</i>	10
Juridiniai asmenys	11
<i>Dėl sprendimo inicijuoti juridinio asmens likvidavimą atšaukimo</i>	11
<i>Dėl atsiskaitymo su mirusio kooperatinės bendrovės nario įpėdiniais</i>	12
<i>Dėl reorganizavimo ginčijimo</i>	12
Sandoriai	13
<i>Dėl viešojo intereso ginčijant sutartį ir taikytinos teisės</i>	13
Intelektinė nuosavybė	14
<i>Dėl prekių ženklo savininko teisių apsaugos</i>	14
Civilinio proceso teisė	15
<i>Dėl ieškinių baudžiamojoje ir civilinėje bylose tapatumo</i>	15
Tarptautinis civilinis procesas	16
<i>Dėl reglamento „Briuselis Ibis“ 8 straipsnio 1 punkto taikymo</i>	16
Viešieji pirkimai	17
<i>Dėl reikalavimo turėti konkrečios vertės patirties</i>	17

I. ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ BYLOS

ANK 119 straipsnio taikymas

Dėl visuotinio akcininkų nesusaukimo

Apžvelgiamoje administracinio nusižengimo byloje bendrovės vadovas buvo nubaustas pagal ANK 119 straipsnio 1 dalį už tai, kad, būdamas atsakingas už eilinio visuotinio akcininkų susirinkimo sušaukimą, nustatytu laiku nesurengė (nesušaukė) šio susirinkimo, taip pažeisdamas Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo (toliau – ABI) 23 straipsnio 3 dalies 1 punkto, 24 straipsnio 1 dalies normas. Administracinėn atsakomybėn patraukto asmens atstovo teigimu, jo atstovaujamojo neveikimą pateisino tai, kad sušaukti bendrovės akcininkų susirinkimą buvo neprasminga, nes dėl vykusio teismo ginčo dėl 2019 metų bendrovės finansinės atskaitomybės patvirtinimo nebuvo galimybės visuotiniame akcininkų susirinkime patvirtinti 2019, 2020 ir 2021 metų bendrovės finansinių atskaitomybių.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pažymėjo, kad atsakomybė už neveikimą kyla tik esant papildomoms sąlygoms – esant asmens pareigai ir turint galimybę veikti. Traukiamas atsakomybėn asmuo turi veikti tyčia, t. y. žinodamas, kad turi įstatyme nustatytą pareigą veikti, ir galėdamas ją įvykdyti sąmoningai jos nevykdo. Taigi, sprendami dėl atsakomybės pagal ANK 119 straipsnio 1 dalį, teismai turi išanalizuoti asmens neveikimo priežastis ir motyvuotai pasisakyti dėl jų reikšmės asmeniui nevykdžius savo pareigos. Atsakomybė neturėtų kilti, jeigu savo pareigos asmuo nevykdo dėl objektyvių priežasčių.

Šiuo atveju teisėjų kolegija nustatė, kad administracinėn atsakomybėn patrauktas bendrovės vadovas žinojo apie ABI ir CK įtvirtintą jo pareigą veikti sušaukiant eilinį visuotinį akcininkų susirinkimą, o jo nurodyta neveikimo priežastis neegzistavo, nes nevyko joks ginčas dėl 2019 metų bendrovės finansinių ataskaitų. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad administracinėn atsakomybėn patraukto bendrovės vadovo nurodyta neveikimo priežastis nebuvo teisiškai pateisinama, nes, pasinaudodamas klaidų finansinėse ataskaitose taisymo tvarka, jis turėjo patikslinti VĮ Registrų centrui pateiktas 2019 metų bendrovės finansines ataskaitas ir taip pašalinti buvusią kliūtį sušaukti eilinį visuotinį akcininkų susirinkimą, bet to nepadarė.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija administracinėn atsakomybėn patraukto asmens atstovo prašymą atmetė ir apylinkės teismo nutarimą bei apygardos teismo nutartį paliko galioti be pakeitimų.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 17 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-13-654/2024

ANK 515 straipsnio taikymas

Dėl kaltės

Institucijos nutarimu asmuo, kaip vežėjo atstovas, buvo nubaustas pagal ANK 515 straipsnio 1 dalį už tai, kad iš Lietuvos Respublikos į Rusiją per muitinės postą gabeno prekes, pažeisdamas 2022 m. balandžio 8 d. Tarybos reglamento (ES) 2022/576, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 833/2014 dėl ribojamųjų priemonių atsižvelgiant į Rusijos veiksmus, kuriais destabilizuojama padėtis Ukrainoje, (toliau – Reglamentas) 3k straipsnio 1 dalį. Apylinkės teismas institucijos nutarimą panaikino, apygardos teismas apylinkės teismo nutarimą paliko nepakeistą. Institucija prašyme atnaujinti administracinio nusižengimo bylą nurodė, kad asmuo atitiko ANK 515 straipsnio subjektui keliamus reikalavimus ir veikė nerūpestingai, taigi kaltai, dėl to teismai netinkamai taikė ANK 515 straipsnį, padarydami išvadą, kad asmens veika neatitinka nurodytos ANK 515 straipsnyje.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino, kad pagal ANK 515 straipsnį atsako fizinis, sulaukęs 16 metų asmuo, kuris išveža prekes iš Sąjungos muitų teritorijos, arba fizinis, sulaukęs 16 metų asmuo, kurio interesais veikia asmuo, išvežantis prekes, arba fizinis, sulaukęs 16 metų

asmuo, prisiėmęs atsakomybę už prekių išvežimą. Apžvelgiamoje byloje nebuvo ginčo dėl to, kad asmuo, kaip vežėjo atstovas, pateikė muitinei tikrinti prekes, kurioms taikomas Reglamento 3k straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas, taigi atliko veiksmus, draudžiamus tarptautinėmis sankcijomis. Kartu teisėjų kolegija pažymėjo, kad, kiek tai susiję su tarptautinių sankcijų pažeidimu, įstatymų leidėjas ANK 515 straipsnyje neįtvirtino kokių nors nuostatų, rodančių, kad pagal ANK 515 straipsnį galinčiam atsakyti asmeniui keliami didesnio rūpestingumo reikalavimai išmanyti jo veiklą reglamentuojančius teisės aktus, palyginus su kitais asmenimis. Dėl to išvada dėl asmens kaltės turi būti daroma pagal bendrąsias neatsargios kaltės nustatymo taisykles. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat nurodė, kad už tarptautinių sankcijų pažeidimą gali atsakyti ne tik prekes muitinės kontrolei tiesiogiai pateikiantis asmuo, bet ir kiti asmenys, kurių ryšys su gabenamomis prekėmis, turimi duomenys apie prekių galutinį gavėją ir jų paskirtį, specialios žinios apie konkrečias prekes, kurioms taikomos tarptautinės sankcijos, teisinė padėtis nėra vienodi. Dėl to, sprendama dėl asmens, trauktino atsakomybėn pagal ANK 515 straipsnį, institucija turėtų, remdamasi įstatymais, poįstatyminiais teisės aktais, sutartimis, įgaliojimais ir kitais teisės aktais bei byloje nustatytomis aplinkybėmis, įvertinti kiekvieno iš šių asmenų indėlio į tai, kad būtų pažeistos tarptautinės sankcijos, reikšmingumą ir atsižvelgdama į tai priimti sprendimą dėl kaltojo asmens.

Šioje byloje teisėjų kolegija nustatė, kad asmuo, kaip vežėjo atstovas, turėjo teisinę pareigą numatyti, jog jo veika gali būti pažeistos tarptautinės sankcijos, nes draudimai ir apribojimai, taikomi pagal Reglamentą, buvo teisės aktų nustatyta tvarka paskelbti ir įgijo teisinę galią. Tačiau teismai, sprenddami dėl šio asmens galimybės pagal bylos aplinkybes ir asmenines savybes numatyti, kad jis pažeis tarptautines sankcijas, pagrįstai nustatė, kad jis negalėjo to numatyti. Atsižvelgdamas į tai, kad asmuo detaliam neišmanė muitinės veiklą reglamentuojančių teisės aktų, turėjo muitinės sprendimą leisti eksportuoti prekes, sudaranti įspūdį, jog gabenant prekes tarptautinės sankcijos nėra pažeidžiamos, taip pat turėjo ribotas galimybes neklysdamas įsitikinti, kad jo gabenamoms eksportuoti prekėms netaikomos tarptautinės sankcijos, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas padarė išvadą, kad asmuo, nors ir turėjo teisinę pareigą numatyti, kad dėl jo veikos bus pažeistos tarptautinės sankcijos, tačiau pagal veikos aplinkybes ir savo asmenines savybes negalėjo to numatyti.

Taigi teisėjų kolegija institucijos prašymą atmetė ir apylinkės teismo nutarimą bei apygardos teismo nutartį paliko galioti be pakeitimų.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 23 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-1-976/2024

II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS

1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas

BK 28 straipsnio taikymas

Dėl būtiniosios ginties

Nukentėjusysis kasaciniu skundu nesutiko su apeliacinės instancijos teismo sprendimu nutraukti kaltinamojo baudžiamąją bylą dėl kaltinimų nesunkiai sutrikdžius kito žmogaus sveikatą (BK 138 straipsnio 1 dalis) ir svetimo turto sugadinimo (BK 187 straipsnio 1 dalis), nustačius baudžiamąją atsakomybę šalinančią aplinkybę – būtinąją gintį.

Byloje nustatyta, kad nukentėjusysis, vairuodamas automobilį, persirikiavo į eismo juostą, kuria važiavo kaltinamasis, o pastarasis šį manevrą įvertino kaip pavojingą. Paskui abu įvykio dalyviai kelis kartus lenkė vienas kitą, kol sustojo gretimose eismo juostose, sustoję vienas ant kito šaukė. Po to kaltinamasis sustojo kelio greitėjimo juostoje, už jo sustojo nukentėjusysis. Kaltinamasis išlipo iš savo automobilio ir, priėjęs prie nukentėjusiojo, pasakė, kad pastarasis yra chuliganas, kad praras teisę vairuoti, nes jo nusižengimas yra užfiksuotas. Paskui iš automobilio išlipo nukentėjusysis, ėjo link kaltinamojo automobilio, kaltinamasis šį nustumė ir, jiems būnant arti vienas kito, kaltinamasis dūrė peiliu nukentėjusiajam į kairę šlaunį. Po to, parvertęs nukentėjusį ant automobilio variklio dangčio, dangtį įlenkė ir taip sugadino svetimą, nukentėjusiajam priklausantį turta.

Šiame kontekste Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pabrėžė, kad nei Kelių eismo taisyklės (toliau – KET), nei ANK, nei kiti teisės aktai nesuteikia eismo dalyviui teisės mačius įvykį, kurį jis laiko teisės pažeidimu, pačiam aiškintis jo aplinkybes, nurodinėti kitam eismo dalyviui apie jo veiksmų teisinį vertinimą ar apie galimas pasekmes. Tai gali daryti tik valstybės tam įgalioti pareigūnai ir tik pagal savo kompetenciją. Kaltinamasis, kaip buvęs ilgametis policijos pareigūnas, įvykio metu ėjęs Kauno rajono savivaldybės Viešosios tvarkos skyriaus vadovo pareigas, neabejotinai žinojo teisės pažeidimų tyrimo tvarką. Eismo dalyvis ar bet koks kitas asmuo, manantis, kad kitas eismo dalyvis galėjo pažeisti KET ar padaryti kitą teisės pažeidimą, turi apie tai pranešti kompetentingai institucijai, tačiau ne pats aiškintis jo aplinkybes. Teisėjų kolegija konstatavo, kad kaltinamojo pasirinktas veikimo būdas, mačius kito vairuotojo galimai padarytą KET pažeidimą, neatitiko eismo dalyvių teisių ir pareigų. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nustatė, kad kaltinamasis buvo aktyvus konflikto iniciatorius ir dalyvis, o nukentėjusysis prieš jį nesmurtavo ir nesiruošė smurtauti. Taigi teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad įvykio metu nebuvo realiai pradėto ar tiesiogiai gresiančio pavojingo kėsिनimosi situacijos, todėl kaltinamajam teisė į būtinąją gintį nekilo.

Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas apeliacinės instancijos teismo nuosprendį panaikino.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 18 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-73-654/2024

BK 276¹ straipsnio 1 dalies taikymas

Dėl tikslo platinti dopingo medžiagas

Šioje baudžiamojoje byloje žemesnės instancijos teismas priėmė skirtingus sprendimus dėl kaltinimų pagal BK 276¹ straipsnio 1 dalį už neteisėtą disponavimą Lietuvos Respublikos tam tikrų dopingo medžiagų kontrolės įstatyme nurodytomis medžiagomis turint tikslą jas platinti. Nuteistasis kasaciniu skundu prašė panaikinti apeliacinės instancijos teismo apkaltinamąjį nuosprendį ir palikti galioti pirmosios instancijos teismo išteisinamąjį nuosprendį.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad neteisėto disponavimo tam tikromis dopingo medžiagomis atvejais asmuo gali būti nubaustas tik nustačius jo veiksmuose tikslą parduoti ar kitaip platinti. Sprendžiant dėl asmens tikslo platinti tam tikras dopingo medžiagas, reikia atsižvelgti į tokių medžiagų kiekį, jų įgijimo, laikymo, suradimo aplinkybes, paruoštų vartoti dozių skaičių, ar kaltininkas pats vartoja šias medžiagas, ar anksčiau jas yra platinęs, ar buvo susitarimas su vartotoju, taip pat į kitus objektyvius tokį tikslą pagrindžiančius bylos duomenis.

Kasacinis teismas konstatavo, kad šioje byloje nebuvo nustatytas nuteistojo tikslas parduoti ar kitaip platinti tam tikras dopingo medžiagas kitiems asmenims. Tai nustatyta vadovaujantis tiek paties nuteistojo parodymais, kuriuose jis teigė pats vartojąs dopingo medžiagas, ir tokie jo parodymai nebuvo paneigti, tiek nuteistosios parodymais, kad dopingo medžiagos buvo skirtos nuteistajam, taip pat pačių dopingo medžiagų nedideliu kiekiu, nepakankamu net vienam žmogui.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija apeliacinės instancijos teismo nuosprendžio dalį dėl nuteistojo nuteisimo pagal BK 276¹ straipsnio 1 dalį ir bausmės skyrimo panaikino ir dėl šios dalies paliko galioti pirmosios instancijos teismo apkaltinamąjį nuosprendį be pakeitimų.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-68-654/2024

BK 281 straipsnio 3 dalies taikymas

Dėl priežastinio ryšio ir kaltės

Kasaciniu skundu nuteistojo gynėjas nesutiko su apeliacinės instancijos teismo nuosprendžiu jo ginamąjį pripažinti kaltu ir nuteisti pagal BK 281 straipsnio 3 dalį dėl to, kad, vairuodamas

automobilį, jis pažeidė KET, dėl to įvyko eismo įvykis ir šio eismo įvykio metu nukentėjusiajam buvo sunkiai sutrikdyta sveikata.

Kasacinis teismas nurodė, kad tais atvejais, kai KET pažeidžia keli eismo dalyviai, sprendžiant priežastinio ryšio klausimus svarbu taikyti būtinosios sąlygos taisyklę ir ja remiantis nustatyti, kurio eismo dalyvio KET pažeidimas buvo būtinoji padarinių kilimo sąlyga ir buvo susijęs būtinuoju priežastiniu ryšiu su kilusiais padariniais. Būtinosios padarinių kilimo sąlygos nustatymas leidžia daryti išvadą, ar kiekvieno, ar tik vieno eismo dalyvio padarytas eismo saugumo taisyklių pažeidimas buvo būtinoji padarinių kilimo sąlyga.

Aptariamoje byloje teisėjų kolegija nustatė, kad tiek pirmosios, tiek ir apeliacinės instancijos teismas, analizuodami eismo įvykio situaciją, padarė išvadą, dėl ko nekilo ir ginčas, kad KET pažeidė abu vairuotojai, t. y. kad techniniu požiūriu įvykį lėmė abiejų vairuotojų veiksmai: nuteistasis, sukdamas į kairę, nedavė kelio priešinga kryptimi tiesiai važiuojančiam nukentėjusiojo motociklui, o nukentėjusysis prieš pat susidūrimą su nuteistojo automobiliu važiavo vidutiniu apie 108 km/h greičiu. Tačiau šie teismai padarė priešingas išvadas dėl to, kurio iš vairuotojų veiksmai (padaryti pažeidimai) buvo būtinoji padarinių kilimo sąlyga. Pirmosios instancijos teismas, priimdamas išteisinamąjį nuosprendį, nurodė, kad kaltinamojo veiksmai vairuojant automobilį nebuvo dėsningai priežastiniu ryšiu susiję su kilusiais padariniais – nukentėjusiojo sužalojimais, o būtent nukentėjusiojo itin didelis neatsargumas važiuojant 108 km/h greičiu, nors leistinas greitis – 50 km/h, pirmiausia nulėmė eismo įvykio atsiradimo galimybę (toks vairuotojo elgesys apsunkina kitų eismo dalyvių reagavimą ir atitinkamų sprendimų priėmimą); nukentėjusiojo vairuojamam motociklui važiuojant leistinu greičiu, kaltinamojo vairuojamo automobilio nebūtų eismo juostoje, kuria važiavo nukentėjusysis, taigi susidūrimas tarp transporto priemonių apskritai nebūtų įvykęs. Apeliacinės instancijos teismas nesutiko su tokia pirmosios instancijos teismo išvada ir nusprendė, kad ji neatitinka byloje surinktų įrodymų visumos. Šis teismas nurodė, kad tiek kaltinamojo, tiek nukentėjusiojo padaryti KET pažeidimai yra susiję priežastiniu ryšiu su kilusiais padariniais, todėl konstatavo, kad kaltinamojo veikoje yra BK 281 straipsnio 3 dalyje nurodytos nusikalstamos veikos sudėties objektyviųjų požymių. Tokią išvadą apeliacinės instancijos teismas padarė įvertinęs liudytojų parodymus apie didelį motociklo greitį bei ekspertizės akte pateiktas išvadas, kuriomis, be kita ko, konstatuojama, kad automobilio vairuotojas, prieš darydamas posūkį į kairę ir įvažiuodamas į priešpriešinę eismo juostą, turėjo galimybę matyti motociklą ir galėjo įvertinti, kad motociklininkas važiuoja apie 108 km/h greičiu – viršydamas leistiną maksimalų gyvenvietėje 50 km/h greitį, dėl to tokioje kelio eismo situacijoje daryti kairį posūkį yra nesaugu.

Šiame kontekste kasacinis teismas atkreipė dėmesį į tai, kad eismo įvykyje dalyvavo du eismo dalyviai ir jie abu pažeidė KET reikalavimus, todėl apeliacinės instancijos teismas, darydamas priešingas išvadas dėl nuteistojo kaltės nei pirmosios instancijos teismas, turėjo itin didelį dėmesį sutelkti į kiekvieno eismo dalyvio padarytų veiksmų teisinį vertinimą kelių eismo saugumo taisyklių pažeidimo požiūriu, t. y. nustatyti, kokias kelių eismo saugumo taisykles pažeidė kiekvienas eismo dalyvis, ir tuo pagrindu įvertinti apylinkės teismo nuosprendį. Taip pat apeliacinės instancijos teismas turėjo nustatyti kiekvieno pažeidimo, padaryto tiek nuteistojo, tiek ir nukentėjusiojo, įtaką padariniams ir detalai išnagrinėti priežastinio ryšio tarp nuteistojo padaryto pažeidimo ir atsiradusių padarinių buvimo klausimą, o ne tik formaliai pasiremti ekspertizės akto išvadamis. Priežastinio ryšio tarp kaltininko padaryto kelių transporto eismo saugumo ar transporto priemonių eksploatavimo taisyklių pažeidimo ir atsiradusių padarinių buvimas negali būti preziumuojamas, bet turi būti nustatytas nagrinėjant baudžiamąją bylą. Neteisingo priežastinio ryšio nustatymo pasekmė – netinkamas baudžiamojo įstatymo pritaikymas.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad apeliacinės instancijos teismas, priešingai nei pirmosios instancijos teismas, nevertino ekspertizės akte daromos išvados, kad motociklo vairuotojas, važiuodamas ne didesniu kaip 50 km/h (leistinu) greičiu, turėjo techninę galimybę išvengti susidūrimo su automobiliu, o važiuodamas nustatytu apie 108 km/h greičiu vairuotojas tokios galimybės neturėjo. Jeigu motociklo vairuotojas tuo metu, kada į jo judėjimo eismo juostą pradėjo įvažiuoti automobilis, būtų važiuavęs leistinu maksimaliu 50 km/h greičiu, tai automobilis motociklui, jo vairuotojui nei stabdant, nei keičiant judėjimo krypties, priartėjus prie susidūrimo vietos būtų

papildomai nuvažiuavęs apie 7 m atstumą, tokiu būdu būtų atlaisvinęs motociklo judėjimo juostą ir šis eismo įvykis nebūtų įvykęs. Dėl to kasacinis teismas padarė išvadą, kad jei motociklo vairuotojas nebūtų pažeidęs KET reikalavimų – viršijęs leistino greičio, nebūtų buvę pagrindo konstatuoti, kad ir nuteistasis pažeidė KET reikalavimus. Kitaip tariant, nuteistojo padaryti KET pažeidimai šioje byloje aptariamam atveju buvo sąlygoti nukentėjusiojo daromų KET pažeidimų.

Kartu teisėjų kolegija nurodė, kad, nustatant asmens kaltę, būtina įvertinti ir tai, ar kito eismo dalyvio padarytas KET pažeidimas neapribojo kaltininko galimybės numatyti nusikalstamus padarinius ir jų išvengti. Be to, vairuojant transporto priemonę galioja pasitikėjimo principas, kuris reiškia, kad transporto priemonę vairuojantis asmuo turi pagrįstą teisę tikėtis, jog kiti eismo dalyviai nepažeis KET ir nesukels pavojaus eismo saugumui. Kasacinio teismo vertinimu, pirmosios instancijos teismas, priešingai nei apeliacinės instancijos teismas, motyvuotai konstatavo, kad negalima daryti neabejotinos išvados, jog kaltinamasis per ekspertizės akto išvadoje nurodytą atstumą ir laiką galėjo pakankamai įvertinti nukentėjusiojo vairuojamo motociklo greitį ir nuspręsti, kad daryti manevrą į kairę bus nesaugu. Detaliai išanalizavęs teisiamajame posėdyje išnagrinėtus įrodymus ir juos įvertinęs, pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad jų nepakanka išvadai dėl to, jog kaltinamasis matė ar objektyviai turėjo pamatyti dideliu greičiu artėjantį motociklą ir įvertinti jo greitį. Ta aplinkybė, kad kaltinamasis nurodė, jog matė priešais esančioje sankryžoje stovinčias transporto priemones, iš jų ir motociklą, savaime nereiškia, kad kaltinamasis prieš susidūrimą visą laiką galėjo stebėti ir nukentėjusiojo vairuojamą motociklą, taip pat matė, kada konkrečiai nukentėjusiojo vairuojamas motociklas pradėjo judėti ir kokių greičiu jis judėjo. Todėl, teisėjų kolegijos nuomone, pirmosios instancijos teismas, įvertinęs kaltinamojo parodymus, sugretinęs juos su kitais byloje surinktais įrodymais, tinkamai taikė *in dubio pro reo* (visi neaiškumai ir netikslumai aiškinami kaltininko naudai) principą, spręsdamas, kad byloje nėra įrodymų, neginčijamai patvirtinančių kaltinamojo kaltę padarius nusikalstamą veiką.

Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo apkaltinamąjį nuosprendį panaikino ir paliko galioti pirmosios instancijos teismo išteisinamąjį nuosprendį be pakeitimų.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 10 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-65-719/2024

2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo laikymasis

BPK 32 straipsnio, 70 straipsnio nuostatų laikymasis

Dėl baudžiamojo proceso įstatymo normų pagal analogiją taikymo

Kasaciniame skunde prokuroras teigė, kad teismai nepagrįstai BPK 70 straipsnio nuostatas sutapatino su BPK 32 straipsnyje nustatytais baudžiamojo proceso ypatumais dėl imunitetų nuo baudžiamosios atsakomybės, todėl nepagrįstai buvo priimtas sprendimas nutraukti baudžiamąjį procesą dėl kaltinimo dalies.

Vertindama šiuos kasacinio skundo argumentus, teisėjų kolegija pirmiausia pažymėjo, kad, pagal BPK 32 straipsnio 2 dalį, jeigu atlikus visus nedraudžiamus proceso veiksmus nėra kompetentingos institucijos leidimo asmenį patraukti baudžiamojon atsakomybėn arba asmuo turi imunitetą nuo baudžiamosios jurisdikcijos, baudžiamasis procesas turi būti nutrauktas. Pagal BPK 70 straipsnio 1 dalį, užsienio valstybės išduotas ar perduotas asmuo negali būti Lietuvos Respublikoje sulaikytas, traukiamas baudžiamojon atsakomybėn ir nuteistas už iki jo išdavimo ar perdavimo padarytą nusikalstamą veiką, už kurią nebuvo išduotas ar perduotas, išskyrus tam tikrus šio straipsnio 1 dalyje nurodytus atvejus. Kartu teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad nėra nustatyta jokia procesinė tvarka BPK 32 straipsnio pagrindu ar BPK 70 straipsnio 1 dalyje nustatytais pagrindais nutraukti baudžiamąjį procesą bylos teismo nagrinėjimo metu ir tai laikytina baudžiamojo proceso reguliavimo spraga.

Kasacinis teismas nurodė, kad BPK 32 straipsnis nustato tam tikrus proceso ypatumus asmeniui, kuris pagal Lietuvos Respublikos įstatymus ar tarptautinės teisės normas turi imunitetą nuo

patraukimo baudžiamojon atsakomybėn. Šis straipsnis taikytinas tais atvejais, kai baudžiamojon atsakomybėn turėtų būti traukiami asmenys, turintys konstitucines neliečiamumo garantijas, arba asmenys, kurie pagal tarptautinės teisės normas naudojami imunitetu nuo baudžiamosios jurisdikcijos. Kiti asmenys, įtariami padarę nusikalstamą veiką, jokios neliečiamybės neturi ir jiems BPK 32 straipsnio nuostatos negali būti taikomos. Šiame kontekste teisėjų kolegija pažymėjo, kad iš apeliacinės instancijos teismo nutarties turinio matyti, jog šis teismas, pritardamas pirmosios instancijos teismo procesiniam sprendimui dėl rėmimosi BPK 32 straipsnio 2 dalimi, rėmėsi taip pat ir BPK 70 straipsnio 1 dalies 1 punktu, aiškindamas šioje baudžiamojoje byloje susiklosčiusią situaciją. Pagal minėtą teisinį reguliavimą, užsienio valstybės išduotas ar perduotas asmuo negali būti Lietuvos Respublikoje sulaikytas, traukiamas baudžiamojon atsakomybėn ir nuteistas už iki jo išdavimo ar perdavimo padarytą nusikalstamą veiką, už kurią nebuvo išduotas ar perduotas, išskyrus kai gautas asmenį išdavusios ar perdavusios užsienio valstybės sutikimas. Asmuo negali būti nuteistas už kitą veiką negu ta, dėl kurios jis buvo perduotas Lietuvai pagal Europos arešto orderį (toliau – EAO), taigi jei asmenį atsisakoma perduoti dėl tam tikrų nusikalstamų veikų (šioje byloje – dėl BK 259 straipsnio 1 dalyje, 265 straipsnio 1 dalyje nustatytų veikų), jis negali būti dėl jų teisiamas, nes baudžiamosios atsakomybės taikymas prieštarautų BPK 70 straipsnio 1 dalyje nustatytiems perduoto pagal EAO asmens baudžiamojo persekiojimo riboms.

Teisėjų kolegijos vertinimu, apeliacinės instancijos teismas, remdamasis EAO, pagal kurį asmuo perduotas Lietuvos valstybei dėl patraukimo baudžiamojon atsakomybėn, ribomis, teisingai konstatavo, jog jis, remiantis BPK 70 straipsnio imperatyviu reikalavimu, negali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn pagal BK 259 straipsnio 1 dalį, 265 straipsnio 1 dalį, nes: 1) Ispanijos Karalystės teisminė institucija dėl šių veikų jį atsisakė perduoti pagal EAO; 2) BPK nenustatytos procesinės taisyklės, kaip baudžiamasis procesas turi būti nutraukiamas esant BPK 70 straipsnyje nustatytam draudimui; 3) kompetentingos institucijos sutikimo patraukti asmenį baudžiamojon atsakomybėn nebuvimas yra pagrindas netraukti asmens baudžiamojon atsakomybėn BPK 32 straipsnyje nustatytu atveju; 4) baudžiamosios bylos nutraukimo esant BPK 32 straipsnyje nustatytiems pagrindams procesinė taisyklė nustatyta BPK 212 straipsnio 1 punkte, BPK 254 straipsnis, nustatantis bylos nutraukimo atvejus nagrinėjant bylą teisme, to nenustato. Atsižvelgdamas į BPK 70 straipsnio 1 dalies pagrindus, pagal analogiją apeliacinės instancijos teismas taikė BPK 212 straipsnio 1 punktą, 32 straipsnio 2 dalį, priimdamas procesinį sprendimą nutraukti baudžiamąjį procesą dėl BK 259 straipsnio 1 dalyje, 265 straipsnio 1 dalyje nustatytų nusikalstamų veikų padarymo. Teisėjų kolegija nusprendė, kad toks apeliacinės instancijos teismo pasirinktas baudžiamojo proceso įstatymo normų pagal analogiją taikymas yra teisingas ir pateisinamas bendrųjų teisės principų veikimo paskirtimi.

Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatavo, kad kasacinio skundo argumentai, jog teismai nepagrįstai BPK 70 straipsnio nuostatas sutapatino su BPK 32 straipsnyje nustatytais baudžiamojo proceso ypatumais dėl imunitetų nuo baudžiamosios atsakomybės, o procesas dėl kaltinimo dalies nutrauktas neteisėtai, yra nepagrįsti, ir prokuroro kasacinį skundą atmetė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-697/2024

BPK 305 straipsnio 1 dalies 4 punkto, 331 straipsnio 4 dalies nuostatų laikymasis

Dėl apeliacinės instancijos teismo pareigos kruopščiai patikrinti apskųstų sprendimų teisėtumą ir pagrįstumą

Kasaciniame skunde vieno iš nuteistųjų gynėja teigė, kad apeliacinės instancijos teismas pažeidė BPK 305 straipsnio reikalavimus ir netinkamai pritaikė baudžiamąjį įstatymą, o netikslus kaltinimas ir neaiškios teismo nuosprendžiu nustatytos veikos aplinkybės, neatspindinčios inkriminuojamo nusikaltimo sudėties, taip pat prielaidomis grįstas apkaltinamasis nuosprendis pažeidė nuteistojo teisę į teisingą teismą.

Kasacinis teismas nurodė, kad apeliacinės instancijos teismo paskirtis – šalinti galimas žemesnės instancijos teismo padarytas klaidas, todėl pagal teismų praktiką apskųstų pirmosios instancijos teismo sprendimų teisėtumą ir pagrįstumą apeliacinės instancijos teismas turi patikrinti ir rastas faktų nustatymo ir teisės taikymo klaidas ištaisyti laikydamasis nuoseklumo. Šios instancijos teismas, nustatęs, kad bendravykdžių, kaltintų bendrai padarius veiką, sumažėjo ar pašalinamos atskiros kaltininkų bendro dalyvavimo darant nusikaltimą aplinkybės, nesant BK 26 straipsnio 3 dalyje nustatytos išimties, darydamas nuosprendyje pakeitimus, turi nuosekliai taip pat patikrinti, ar vieno iš bendrininkų asmens išteisinimas, konstatavimas, kad jam netinkamai pritaikytas baudžiamasis įstatymas, gali palankiai paveikti ir kitų, likusių nuteistų asmenų teisinę padėtį. Teismas turi įsitikinti, ar vieniems asmenims padaryti pokyčiai dėl jų baudžiamosios atsakomybės siaurinimo teismo neįgalina keisti kitų bendrai kaltintų asmenų baudžiamosios atsakomybės vertinimo, jų veikų apimtį, jiems paskirtos bausmės dydžio, kitų BK bendrosios dalies nuostatų tinkamo taikymo jiems. Apžvelgiamos bylos kontekste kasacinis teismas pažymėjo, kad, priimdamas naują nuosprendį ir keisdamas nustatyto kvalifikuotojo nužudymo aplinkybes, šios nusikalstamos veikos padarymo formą, visiškai pašalindamas dviejų susitarusių asmenų bendrininkavimą nužudant kitą žmogų, apeliacinės instancijos teismas nebuvo nuoseklus ir neatliko visų reikiamų pirmosios instancijos teismo nuosprendžio pakeitimų, bylą apeliacine tvarka tikrino darydamas esminius BPK pažeidimus, taip pat netinkamai taikė baudžiamąjį įstatymą, nes neatsižvelgė į bendrąsias bausmių skyrimo taisykles.

Šioje byloje pirmosios instancijos teismo nuosprendžiu du asmenys buvo nuteisti už tai, kad bendrininkaudami dėl chuliganiškų paskatų nužudė kitą žmogų (BK 129 straipsnio 2 dalies 8 punktas). Apeliacinės instancijos teismas panaikino pirmosios instancijos teismo nuosprendžio dalį dėl dviejų asmenų bendrininkavimo nužudant kitą žmogų ir vieną iš jų dėl nužudymo išteisino. Apeliacinės instancijos teismas atitinkamai sumažino vienam iš bendrininkų inkriminuotų bendrai padarytų pavojingų smurtinių veiksmų apimtį, tačiau užmiršo pašalinti pirmosios instancijos teismo pripažintą sunkinančią aplinkybę, kad nužudymas padarytas nuteistiesiems veikiant bendrininkų grupe (BK 60 straipsnio 1 dalies 1 punktas). Sumažinus vienam iš nuteistųjų su kitu asmeniu bendrai veikiant padarytų smurtinių veiksmų apimtį ir kartu sumažėjus nužudymo pavojingumui, apeliacinės instancijos teismas nepasisakė dėl tokių pakeitimų įtakos kito nuteistojo teisei padėčiai, jam paskirtai bausmei. Palikdamas nepakeistą pirmosios instancijos teismo šiam nuteistajam skirtą bausmę, teismas dėl jam paskirto tokio bausmės dydžio jokių argumentų neišdėstė.

Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatavo, kad, nevertindamas padarytų pakeitimų įtakos nuteistajam skirtai bausmei, neišdėstydamas jokių išvadų dėl jos teisingumo, teismas padarė esminius BPK 305 straipsnio 1 dalies 4 punkto, 331 straipsnio 4 dalies pažeidimus.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 10 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-63-489/2024

III. CIVILINĖS BYLOS

Asmens garbės ir orumo gynimas

Dėl turėtų išlaidų ginant savo pažeistas teises neteisminiu būdu

Ieškovas kreipėsi į teismą dėl savo garbės ir orumo gynimo, prašė taikyti viešosios informacijos rengėjui ir skleidėjui atsakomybę už tikrovės neatitinkančios bei jo garbę ir orumą žeminančios informacijos paskleidimą. Ieškovas nurodė, kad gindamas savo pažeistas teises neteisminiu būdu jis turėjo išlaidų advokato paslaugoms apmokėti. Šias išlaidas prašė priteisti iš atsakovo kaip turtinės žalos atlyginimą.

Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį tenkino.

Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl asmens, kurio garbė ir orumas buvo pažeisti, turėtų išlaidų, ginant savo pažeistas teises neteisminiu būdu, teisinio kvalifikavimo, t. y. nuostolių ir procesinio pobūdžio (bylinėjimosi) išlaidų atribojimo, pažymėjo, kad bylinėjimosi išlaidos yra

turtiniai praradimai (nuostoliai), susiję su pažeistos teisės gynimu būtent teismine tvarka. Nuo tiesioginių nuostolių pagal CK 6.249 straipsnio 1 dalį bylinėjimosi išlaidos skiriasi, visų pirma, tuo, kad joms atlyginti įstatymas nustato specialią tvarką, t. y. bylinėjimosi išlaidos atlyginamos toje byloje, kurioje jos patirtos, ir laikantis specialių proceso įstatyme nustatytų taisyklių.

Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad visuomenės informavimo srityje pažeistas asmens teisės, be kita ko, galima ginti neteisminiu būdu, kreipiantis į viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų veiklos reglamentavimo ir savitvarkos institucijas, kurių veiklą nustato Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas, – žurnalistų etikos inspektorių (49 straipsnis), Visuomenės informavimo etikos komisiją (461 straipsnis), Lietuvos radijo ir televizijos komisiją (47 straipsnis). Toks kreipimasis į nurodytas institucijas (pagal jų kompetenciją) yra savarankiška pažeistų asmens teisių gynimo ne teisme procedūra.

Ieškovo nurodytos išlaidos (sumos, ieškovo sumokėtos advokatui už skundų Visuomenės informavimo etikos komisijai ir žurnalistų etikos inspektoriui parengimą, pateikimą, dalyvavimą Visuomenės informavimo etikos komisijos posėdyje) nepatenka į bylinėjimosi išlaidų kategoriją, nes yra nesusijusios su pažeistų teisių gynimu teismine tvarka, tačiau buvo ieškovo patirtos ginant savo teises nuo atsakovo padaryto pažeidimo. Šios išlaidos atitinka CK 6.249 straipsnyje nustatytus kriterijus, t. y. vertintinos kaip išlaidos, kurių ieškovas nebūtų turėjęs, jei jo teisės atsakovų neteisėtais veiksmais nebūtų buvusios pažeistos.

Vien ta aplinkybė, kad ieškovas savarankiškai nusprendė pasinaudoti jam įstatymo suteikta galimybe ginti savo pažeistas teises neteisminiu tvarka, negali būti vertinama kaip ieškovo kaltė dėl nuostolių atsiradimo – priešingu atveju asmens teisė pasinaudoti įstatyme įtvirtintais savarankiškais pažeistų teisių gynimo būdais visuomenės informavimo srityje būtų nepagrįstai apribota.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-61-823/2024

Juridiniai asmenys

Dėl sprendimo inicijuoti juridinio asmens likvidavimą atšaukimo

Pareiškėjas (bendrovės vadovas ir akcininkas) teismo prašė atnaujinti terminą kreiptis į teismą dėl Juridinių asmenų registro tvarkytojo (VĮ Registrų centro) sprendimo inicijuoti bendrovės likvidavimą atšaukimo; taip pat panaikinti VĮ Registrų centro sprendimus inicijuoti bendrovės likvidavimą ir ją likviduoti.

Pirmosios instancijos teismas atsisakė priimti pareiškėjo prašymą, kadangi praleidus terminus prašymas atšaukti sprendimą inicijuoti juridinio asmens likvidavimą negali būti sprendžiamas, kiti reikalavimai yra išvestiniai. Tam pritarė ir apeliacinės instancijos teismas.

Kasacinis teismas nurodė, kad teisės aktai imperatyviai nustato vienerių metų terminą, per kurį juridinio asmens dalyvis ar valdymo organo narys gali kreiptis į teismą su prašymu atšaukti inicijuojamą juridinio asmens likvidavimą (CK 2.70 straipsnio 5 dalis). Atsižvelgdamas į šio termino pasibaigimo padarinių taikymo specifiką, jo atnaujinimo galimybes, Juridinių asmenų registro tvarkytojo veiksmų dėl tokių teisinių padarinių sukūrimo atlikimo terminus, kasacinis teismas padarė išvadą, kad nurodytas terminas kvalifikuotinas kaip santykinio naikinamojo pobūdžio (atnaujinamasis) terminas. Šio termino pasibaigimas, esant įstatyme nurodytoms aplinkybėms, sudaro pagrindą kilti įstatyme nustatytiems teisiniams padariniams – Juridinių asmenų registro tvarkytojas ne vėliau kaip per tris darbo dienas priima sprendimą likviduoti juridinį asmenį. Todėl aptariamasis terminas gali būti atnaujinamas iki tol, kol dar nėra priimtas Juridinių asmenų registro tvarkytojo sprendimas likviduoti juridinį asmenį.

Jau esant priimtam Juridinių asmenų registro tvarkytojo sprendimui likviduoti juridinį asmenį, CK 2.70 straipsnio 5 dalyje nustatytas terminas negali būti atnaujinamas, o suinteresuotas asmuo, manantis, kad Juridinių asmenų registro tvarkytojo vykdyta juridinio asmens likvidavimo procedūra neatitiko teisėtumo reikalavimų ir yra pažeistos jo teisės, gali teisme įstatymų nustatyta tvarka ginčyti

Juridinių asmenų registro tvarkytojo sprendimą likviduoti juridinį asmenį (CK 2.70 straipsnio 10 dalis).

Apžvelgiamoje byloje pareiškėjas tokį reikalavimą taip pat reiškė, jis nagrinėtinas ginčo teisenos tvarka. Kai į teismą kreipdamasis asmuo viename procesiniame dokumente reiškia keletą materialųjų teisinių reikalavimų, vieni iš kurių nagrinėtini ginčo teisenos tvarka, o kiti – ypatingosios teisenos tvarka, teismui turi būti pateikiamas procesinis dokumentas – ieškinys, o šios taisyklės nesilaikius taikytinas šalies pateikto procesinio dokumento trūkumų šalinimo institutas. Atsižvelgdamas į tai, kasacinis teismas konstatavo, kad teismai nepagrįstai nusprendė, jog pareiškėjo prašymas nepriimtinas, todėl jo priėmimo klausimą perdavė iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-49-701/2024

Dėl atsiskaitymo su mirusio kooperatinės bendrovės nario įpėdiniais

Ieškovai prašė iš atsakovės kooperatinės bendrovės priteisti lygiomis dalimis atsakovės pajų pagal rinkos vertę (kiekvienam ieškovui po 68 500 Eur pajaus). Byloje buvo nustatyta, kad mirusios kooperatinės bendrovės narės įpėdiniai (ieškovai) lygiomis dalimis paveldėjo 6000 Eur nominaliosios vertės dydžio atsakovės pajų; į kooperatinės bendrovės narius ieškovai priimti nebuvo.

Teismai ieškinį atmetė, nurodę, kad mirusio kooperatinės bendrovės nario įpėdiniai turi teisę ne į pajaus rinkos vertę, o į už pajų įnešto pajinio įnašo susigrąžinimą.

Remiantis Lietuvos Respublikos kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymo 10 straipsnio 5 dalimi, asmeniui, kurio narystė kooperatyve pasibaigė, išmokamos šios išmokos: 1) už pajų įneštas pajinis įnašas; 2) nariui priskirtos turto dalies piniginis ekvivalentas; 3) apyvartai proporcinga išmoka; 4) dividendas. Kitos išmokos asmeniui, kurio narystė kooperatinėje bendrovėje pasibaigė, nėra išmokamos. Tai reiškia, kad asmuo, kurio narystė kooperatyve pasibaigė, neįgyja teisės į išmoką, lygią pajaus rinkos vertei.

Kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymo 10 straipsnio 5 dalyje nustatyta kooperatinės bendrovės pareiga asmeniui, kurio narystė kooperatyve pasibaigė, grąžinti už pajų įneštą pajinį įnašą yra universali ir taikoma visais atvejais, nepriklausomai nuo kooperatinės bendrovės veiklos rezultatų, išskyrus nemokumo atvejį.

Sprenddamas, ar ieškovai turi teisę gauti pajaus rinkos vertę dėl to, kad kooperatinės bendrovės įstatuose kapitalas nereglamentuojamas, todėl, ieškovų teigimu, jis turi būti laikomas priskirtu nariams, kasacinis teismas išaiškino, kad tuo atveju, kai kooperatinės bendrovės narių sprendimu yra nustatyta nuosavą kapitalą (visą ar jo dalį) priskirti jos nariams, asmenys, kurių narystė kooperatinėje bendrovėje pasibaigė, įgyja teisę į Kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymo 10 straipsnio 5 dalyje nustatytą išmoką – nariui priskirtos turto dalies atlyginimą piniginiu ekvivalentu rinkos kainomis. Tuo atveju, kai pagal kooperatinės bendrovės įstatus jos nuosavas kapitalas (išskyrus už pajus įneštus pajinius įnašus) yra nedalomas, asmuo, kurio narystė kooperatyve pasibaigė, neturi teisės į kooperatinės bendrovės turto (kapitalo) dalies atlyginimą pagal nurodytą įstatymo normą, nes tokiu atveju kooperatinės bendrovės nariui ji nepriskirta. Kadangi byloje nenustatyta, kad atsakovės narių susirinkimas būtų išreiškęs valią atsakovės kapitalą (turta) laikyti priskirtu nariams, ieškovai neturi teisės į išmoką, kurią jie sieja su turimo pajaus rinkos verte.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas paliko nepakeistus teismų procesinius sprendimus.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-56-611/2024

Dėl reorganizavimo ginčijimo

Ieškovė prašė teismo pripažinti atsakovės (bendrovės) reorganizavimo sąlygas, patvirtintas visuotiniame akcininkų susirinkime ir įregistruotas Juridinių asmenų registre, reorganizavimą ir jo pagrindu įsteigtą naują bendrovę negaliojančiais ir taikyti restituciją.

Bylą nagrinėję teismai ieškinį atmetė.

Kasacinis teismas nurodė, kad, siekiant maksimaliai užtikrinti teisiųjų santykių stabilumą, reorganizavimo pripažinimo negaliojančiu sąlygos yra išsamiai reglamentuojamos CK 2.102 straipsnyje. Pagal šio straipsnio 1 dalį, reorganizavimą pripažinti negaliojančiu gali tik teismas ir tik tuo atveju, kai yra šios aplinkybės: 1) atitinkami reorganizavimo procedūros dokumentai nebuvo paskelbti ar pateikti Juridinių asmenų registru; 2) juridinių asmenų dalyvių ar kito valdymo organo sprendimai dėl reorganizavimo yra negaliojantys; 3) neįvykdyti visi įstatymų imperatyviųjų teisės normų nustatyti reorganizavimo reikalavimai. Šio straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad, jei įmanoma, teismas privalo suteikti protingą terminą ištaisyti klaidoms, dėl kurių reorganizavimas pripažintinas negaliojančiu. Tai reiškia, kad sprendžiant dėl reorganizavimo negaliojimo turi būti atsižvelgiama į turinio pirmumo prieš formą principą: tam tikro reorganizavimo neteisėtumo kriterijaus egzistavimas pats savaime nelemia reorganizavimo pripažinimo negaliojančiu, jei nustatyti pažeidimai gali būti ištaisyti. Pagal CK 2.102 straipsnio 2 dalį, reorganizavimo pripažinti negaliojančiu negalima, jei nuo juridinio asmens pasibaigimo iki kreipimosi į teismą praėjo daugiau nei šeši mėnesiai.

Kasacinis teismas taip pat išaiškino, kad teismas gali reorganizavimą pripažinti negaliojančiu nustatęs bent vieną iš CK 2.102 straipsnio 1 dalies 1–3 punktuose nurodytų aplinkybių tuo atveju, jei yra tenkinamos kitos, CK 2.102 straipsnio 2 ir 3 dalyse įtvirtintos, sąlygos. Nors apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad sąlygos yra kumuliatyvios, šis pažeidimas kasacinio teismo pripažintas formaliu, nesudarančiu pagrindo panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį.

Dėl reorganizavimo ginčijimo tvarkos kasacinis teismas nurodė, kad tuo atveju, kai bendrovės reorganizavimas ginčijamas dėl nepagrįstai patvirtintų reorganizavimo sąlygų, turi būti reiškiamas reikalavimas dėl atitinkamo visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo, kuriuo jos patvirtintos, pripažinimo negaliojančiu. Tokiam ieškinio reikalavimui taikytinas Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 19 straipsnio 10 dalyje nustatytas sutrumpintas trisdešimties dienų ieškinio senaties terminas, kuris gali būti atnaujinamas dėl svarbių priežasčių, kol nėra pasibaigęs CK 2.102 straipsnio 2 dalyje nustatytas naikinamasis šešių mėnesių terminas dėl reorganizavimo pripažinimo negaliojančiu, kuris skaičiuojamas nuo juridinio asmens pasibaigimo iki kreipimosi į teismą dienos.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-59-823/2024

Sandoriai

Dėl viešojo intereso ginčijant sutartį ir taikytinos teisės

Ieškovas (prokuroras, ginantis viešąjį interesą) ginčijo kaip tariamąjį atsakovių (Lietuvos ir Latvijos bendrovių) sudarytą sutartį, pagal kurią Latvijos bendrovė įsipareigojo ieškoti potencialių gamintojų ir (ar) pardavėjų, galinčių Lietuvos bendrovei tiekti greituosius COVID-19 testus. Byloje įrodinėta, kad sutartis sudaryta tik dėl akių, siekiant sukurti fiktyvų pagrindą atsakovei Latvijos bendrovei gauti iš Lietuvos bendrovės dalį valstybės lėšų.

Byloje teismų procesiniais sprendimais nustatyta, kad Finansų ministerija iš valstybės biudžeto vienai bendrovei pervedė tam tikrą pinigų sumą, skirtą sumokėti už Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijos įsigijamus greituosius COVID-19 testus. Tą pačią dieną minėta bendrovė pervedė atsakovei Lietuvos bendrovei dalį sumos, skirtą sumokėti už perkamus testus. Kitą dalį šių lėšų atsakovė Lietuvos bendrovė pervedė atsakovei Latvijos bendrovei pagal byloje prokuroro ginčytą bendradarbiavimo sutartį.

Kasaciniame skunde teigta, kad viešasis interesas jau apgintas įsiteisėjusiu Lietuvos apeliacinio teismo sprendimu patenkinus prokuroro ieškinio dalį dėl greitųjų COVID-19 testų pirkimo–pardavimo sutarčių pripažinimo negaliojančiomis ir priteisus iš atsakovės Lietuvos bendrovės ir kitų atsakovių valstybės naudai visas prašytas sumas.

Kasacinis teismas, atsižvelgdamas į byloje nustatytas aplinkybes, konstatavo esant viešąjį interesą. Prokuroras, ginčydamas atsakovių bendradarbiavimo sutartį, siekia, kad viešasis interesas būtų apgintas realiai, t. y. kad valstybei būtų gražintos visos pagal neteisėtus sandorius permokėtos lėšos, kurios atitinkamomis dalimis atiteko kiekvienai iš atsakovių. Atsakovių bendradarbiavimo sutartį prokuroras ginčija tam, kad pagal šią sutartį sumokėtos lėšos būtų gražintos atsakovei Lietuvos bendrovei ir ji galėtų įvykdyti ankstesnį teismo sprendimą, t. y. gražinti visą iš jos valstybei priteistą sumą.

Dėl taikytinos teisės, kai ginant viešąjį interesą ginčijamas sandoris, kuriame šalys susitarė taikyti užsienio valstybės (šiuo atveju Latvijos Respublikos) teisę, kasacinis teismas nurodė, kad, pagal 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma I“) nuostatas ir jas aiškinančią Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – Teisingumo Teismas) praktiką, sandorio šalių susitarimas dėl taikytinos teisės negali apriboti ginčo nagrinėjimo vietos teisės imperatyvių nuostatų taikymo ginant viešąjį interesą. CK 1.86 straipsnyje įtvirtintos normos, reglamentuojančios tariamojo sandorio negaliojimo pagrindą ir tokio sandorio negaliojimo pasekmes, yra imperatyvaus pobūdžio. Todėl sandorį sudarančios šalys negali pažeisti šios normos reikalavimų, o tai padariusios – negali išvengti tokio sandorio negaliojimo pasekmių, įtraukdamos sąlygą dėl sandoriui taikytinos teisės. Priešingu atveju būtų sudaryta galimybė viešąjį interesą pažeidžiančios sutarties šalims piktnaudžiauti ir siekti išvengti viešojo intereso apsaugos. Šioje byloje prokuroras ginčijo atsakovių sudarytą sutartį kaip neteisėtą (t. y. tariamąjį) sandorį pagal imperatyvias Lietuvos teisės normas, todėl prokuroro nesaisto šalių susitarimas dėl taikytinos teisės.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas teismų sprendimus pripažinti atsakovių sutartį negaliojančia paliko nepakeistus.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-47-469/2024

Intelektinė nuosavybė

Dėl prekių ženklo savininko teisių apsaugos

Ieškovė Vokietijos įmonė prašė teismo įpareigoti atsakovę nutraukti prekybą Lietuvoje iš Vengrijos importuojamais vaistiniais preparatais, uždrausti prekiauti jais ateityje ir įpareigoti atsakovę išimti iš apyvartos ieškovės išimtinės teises į prekių ženklus pažeidžiančias prekes, taip pat priteisti žalos atlyginimą.

Pirmosios instancijos teismas ieškinį atmetė. Apeliacinės instancijos teismas pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikino. Bylos dalį dėl žalos atlyginimo perdavė nagrinėti iš naujo, o kitus ieškovės reikalavimus iš esmės patenkino.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad, remiantis Teisingumo Teismo praktika, prekių ženklo savininkas gali teisėtai užprotestuoti tolimesnę prekybą valstybėje narėje vaistiniu preparatu, importuotu iš kitos valstybės narės, jei importuotojas prekę perpakavo ir ją iš naujo paženklino prekių ženklu, nebent: pirma, įrodoma, jog prekių ženklo savininko naudojimas prekių ženklo suteiktomis teisėmis tam, kad užprotestuotų prekybą perpakuotomis šiuo prekių ženklu pažymėtomis prekėmis, prisidėtų prie dirbtinio valstybių narių rinkų atskyrimo; antra, įrodoma, jog perpakavimas negali paveikti originalios pakuotėje esančios prekės būklės; trečia, ant pakuotės aiškiai nurodomas prekės perpakuotojas ir jos gamintojas; ketvirta, perpakuotos prekės pateikimas neturi būti toks, kad pakenktų prekių ženklo ir jo savininko geram vardui; taigi etiketė negali turėti trūkumų, būti prastos kokybės ar netvarkinga; penkta, prieš pateikdamas perpakuotas prekes į rinką, importuotojas turi įspėti prekių ženklo savininką ir jo prašymu turi jam pateikti tokios prekės pavyzdį.

Pasisakydamas dėl pirmosios, byloje ginčo objektu buvusios, sąlygos, kasacinis teismas pažymėjo, kad lygiagretaus importuotojo veiksmai perpakuojant lygiagrečiai importuojamą tą patį vaistinį preparatą, kuriuo Lietuvoje jo gamintojas prekiauja kitu pavadinimu, gali būti pripažįstami teisėtais, jei, be kita ko, nustatomas būtinumas perpakuoti ir pervadinti lygiagrečiai importuojamą vaistinį preparatą, kuris gali pasireikšti ir dėl importo valstybėje narėje egzistuojančių praktinių (ne

tik teisinių) kliūčių importuotojui veiksmingai patekti į rinką, t. y. jeigu nustatoma, kad prekių ženklo savininko prieštaravimas prekiauti perpakuotais produktais, pažymėtais prekių ženklu, prisidėtų prie dirbtinio rinkų padalijimo tarp valstybių narių.

Bylą nagrinėję teismai nevertino ir nenustatė, ar ieškovė, siekdama jai priklausančio prekių ženklo apsaugos, nesiekia dirbtinai padalyti rinkų tarp valstybių narių. Nenustačius ir neįvertinus šios faktinės aplinkybės, nėra galimybės teisingai išnagrinėti šioje byloje kilusio ginčo, t. y. įvertinti, ar ieškovė iš tikro nesiekia pasinaudoti šio ženklo suteikiamomis teisėmis tikslu, nesuderinamu su šių teisių paskirtimi garantuoti vartotojams tam tikru prekių ženklu pažymėto produkto kilmę.

Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad tokio pobūdžio bylose teismo vaidmuo įrodinėjimo procese privalo būti aktyvesnis. Turi būti siekiama nustatyti, ar prekių ženklo savininkas, skirtingose valstybėse narėse tą patį vaistinį preparatą žymėdamas skirtingais pavadinimais, neprisideda prie dirbtinio valstybių narių rinkų skaidymo. Aktyvesnį teismo vaidmenį lemia ginčo pobūdis, t. y. tai, kad jis susijęs su konkurencijos vaistų rinkoje galimu ribojimu ir atitinkamai pacientų (vartotojų) interesu, kad vaistų rinkoje būtų veiksminga ir didesnė konkurencija.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų sprendimų dalis, susijusias su pirmąja sąlyga, panaikino ir šią bylos dalį perdavė iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-46-313/2024

Civilinio proceso teisė

Dėl ieškinių baudžiamojoje ir civilinėje bylose tapatumo

Ieškovė prašė teismo priteisti solidariai iš atsakovių, ieškovės motinos ir draudimo bendrovės, žalos atlyginimą.

Eismo įvykio metu dėl patirtų kūno sužalojimų mirė nepilnametės ieškovės sesuo, pati ieškovė taip pat patyrė nežymius sveikatos sutrikdymus. Eismo įvykio kaltininkei buvo iškelta baudžiamoji byla, kurioje pareikštas ieškovės (atstovaujamos jos tėvo, su kuriuo buvo nustatyta ieškovės gyvenamoji vieta) ieškinys dėl turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo. Baudžiamosios bylos nagrinėjimo metu paaiškėjo, kad draudimo bendrovė, kuri buvo apdraudusi eismo įvykio kaltininkės civilinę atsakomybę, ir ieškovės motina sudarė susitarimą ir šio pagrindu draudimo bendrovė išmokėjo draudimo išmoką ieškovės patirtai neturtinei žalai atlyginti.

Baudžiamąją bylą išnagrinėję teismai nustatė, kad ieškovės, kaip nukentėjusiosios, civilinis ieškinys yra pagrįstas. Tačiau, atsižvelgdami į draudimo bendrovės išmokėtą draudimo išmokos sumą, teismai priteisė ieškovei žalos atlyginimo skirtumą. Draudimo išmoka buvo išmokėta nieko apie tai nežinant teisėtam ieškovės lėšų užufrukto teise tvarkytojui, kuriuo tuo metu buvo ieškovės tėvas; lėšos panaudotos ne ieškovės interesais. Baudžiamojoje byloje įsiteisėjusiu ir galutiniu procesiniu teismo sprendimu buvo nuspręsta dėl susitarimo neteisėtumo; vis dėlto joks sprendimas dėl materialijų tokio susitarimo negaliojimo padarinių nebuvo priimtas.

Pirmosios instancijos teismas, kuriam pritarė apeliacinės instancijos teismas, bylos dalį pagal ieškinio reikalavimą, pareikštą atsakovei draudimo bendrovei, nutraukė; kitą ieškinio dalį tenkino. Teismai nusprendė, kad baudžiamojoje byloje ieškovės ir draudimo bendrovės ginčas dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu jau yra išnagrinėtas, teismo sprendimas yra įsiteisėjęs. Taigi nagrinėtinas tik ieškovės reikalavimas, pareikštas jos motinai.

Kasacinis teismas nurodė, kad CPK 293 straipsnio 3 punkte įtvirtintu pagrindu civilinė byla gali būti nutraukta tik konstatavus ieškinių tapatumą, kuris nustatomas pagal tris kriterijus: ginčo šalis, ieškinio dalyką ir pagrindą.

Nutraukdami civilinės bylos dalį teismai neįvertino, kad nors baudžiamojoje byloje ieškovė savo reikalavimus grindė, be kitų, aplinkybe, jog susitarimas yra neteisėtas, ši aplinkybė įrodinėta kitokiame kontekste. Baudžiamojoje byloje ieškovė siekė eismo įvykio kaltininkės neteisėtai veiksmais padarytos neturtinės žalos realaus atlyginimo, atsakovei draudimo bendrovei tinkamai įvykdant prievolę, kilusią iš transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo

draudimo teisinių santykių. Civilinėje byloje pareikštu reikalavimu ieškovė siekia, kad jai būtų atlyginta turtinė žala, kurią ji patyrė dėl atsakovių (ne eismo įvykio kaltininkės) neteisėtų veiksmų, be kita ko, dėl atsakovės draudimo bendrovės netinkamo civilinės atsakomybės draudimo sutarties vykdymo, įrodinėdama atitinkamas atsakovių civilinės atsakomybės sąlygas.

Šioje byloje pareikšto reikalavimo grindimas ir baudžiamojoje byloje įrodinėta aplinkybė dėl neteisėto atsakovių susitarimo sudarymo, kai faktinį ieškinio civilinėje byloje pagrindą sudaro prejudicinė susitarimo negaliojimo aplinkybė bei kitų, baudžiamojoje byloje teismų nenagrinėtų, aplinkybių, susijusių su netinkamu sutarties vykdymu, įrodinėjimas, be kita ko, ieškovei prašant taikyti kitą jos teisių gynimo būdą, suponuoja išvadą, kad ieškovės ieškiniai nėra tapatūs.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas teismų procesinius sprendimus panaikino ir bylą perdavė iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-54-378/2024

Tarptautinis civilinis procesas

Dėl reglamento „Briuselis Ibis“ 8 straipsnio 1 punkto taikymo

Ieškovė (pardavėja) teisme reiškė reikalavimą atsakovei Lenkijoje registruotai įmonei atlyginti žalą, patirtą jūroje apvirtus velkamai baržai ir nuskendus ekskavatoriams, kuriuos, pardavusi Belgijos įmonei, pagal sutartį su Lenkijos įmone buvo užsakiusi nugabenti į Antverpeno uostą. Šalys susitarė, kad barža bus velkama vilkiku, kuris nuosavybės teise priklauso kitai atsakovei, Vokietijoje registruotai įmonei. Pardavėja paaiškino, kad su vilkiko kapitonu sudarė žodinę krovinio vežimo sutartį, kuria susitarė, kad vežėja kartu su velkama barža pirkėjai nuveš ir ant jos esančius ekskavatorius.

Bylą nagrinėję teismai, be kita ko, nusprendė, kad ieškovės ieškinys atsakovei Vokietijos įmonei nėra teisingas Lietuvos teismams, todėl ieškinį paliko nenagrinėtą.

Kasacinis teismas nurodė, kad ieškinys ekskavatorius vežusiai atsakovei Lenkijos įmonei, remiantis 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (toliau – reglamentas „Briuselis Ibis“) 7 straipsnyje įtvirtinta teisingumo taisykle, galėjo būti pareikštas iš vežimo sutarties kylančios prievolės įvykdymo vietos teismuose. Nustatant prievolės įvykdymo vietą sutarties dėl prekių vežimo atveju vežėjo teikiamos paslaugos prekių pakrovimo ir iškrovimo vietoje yra vienodai svarbios. Atitinkamai ieškinys šiai atsakovei galėjo būti reiškiamas Lietuvos teismuose (nes prekės į baržą buvo pakrautos ir laivas jas pradėjo vežti, vilkdamas baržą, Klaipėdos uoste).

Kasacinis teismas taip pat nurodė, kad, remiantis reglamento „Briuselis Ibis“ 8 straipsnio 1 punkto norma, ieškinys asmeniui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra valstybėje narėje, gali būti pareiškiamas kitoje valstybėje narėje, kai: 1) minėtas asmuo yra vienas iš atsakovų; 2) ieškinys yra pareikštas vieno iš atsakovų nuolatinės gyvenamosios (buveinės) vietos teismuose, t. y. pagal reglamento „Briuselis Ibis“ 4 straipsnyje įtvirtintą bendrąją jurisdikcijos taisyklę; 3) jeigu reikalavimai yra taip glaudžiai susiję, kad yra tikslinga juos nagrinėti ir spręsti kartu, siekiant išvengti teismo sprendimų nesuderinamumo rizikos, atsirandančios dėl atskirai vykstančių procesų. Tik nustačius visų trijų sąlygų egzistavimą, ieškinys gali būti pareiškiamas remiantis reglamento „Briuselis Ibis“ 8 straipsnio 1 punkte įtvirtinta jurisdikcine išimtimi. Pagal reglamento „Briuselis Ibis“ 8 straipsnio 1 dalį, teismas, kurio jurisdikcija grindžiama kitais pagrindais nei vieno iš atsakovų gyvenamoji (buveinės) vieta, negali nagrinėti susijusio reikalavimo.

Ieškinio jurisdikcija Lietuvos teismams atsakovei Lenkijos įmonei buvo grindžiama reglamento „Briuselis Ibis“ 7 straipsnyje įtvirtintu specialiuoju jurisdikcijos pagrindu (prievolės įvykdymo vieta), o ne 4 straipsnyje įtvirtinta bendraja jurisdikcijos pagal atsakovo gyvenamąją (buveinės) vietą taisykle, todėl ieškovės pareikštam reikalavimui kitai atsakovei Vokietijos įmonei negali būti taikoma reglamento „Briuselis Ibis“ 8 straipsnio 1 punkte įtvirtinta jurisdikcijos išimtis.

Kasacinis teismas konstatavo, kad bylą nagrinėję teismai, nors ir remdamiesi kitais motyvais (glaudaus ryšio tarp reikalavimų atsakovėms nebuvimu), tačiau teisingai nusprendė, kad ieškovės ieškinyje atsakovei Vokietijos įmonei nėra teisingas Lietuvos teismams.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-51-611/2024

Viešieji pirkimai

Dėl reikalavimo turėti konkrečios vertės patirties

Ieškovė prašė teismo panaikinti atsakovės sprendimus, kuriais atsakovė panaikino savo sprendimą ieškovės pasiūlymą viešajame pirkime pripažinti laimėjusiu, pašalino ieškovę iš pirkimo procedūrų, o laimėjusiu pripažino trečiojo asmens pasiūlymą.

Atsakovė šiuos sprendimus priėmė, nes nustatė, kad ieškovė, pateikdama informaciją apie savo jėgomis atliktų statybos darbų apimtį, nurodė daug didesnę nei faktinė šių darbų vertę, į ją įtraukdama ir ne statybos darbų apimtį (o paslaugų darbus, kurių ji pati neatliko), taip pat jos pasitelktų subrangovų (neišviešintų pasiūlyme) atliktų darbų apimtį, neišskirdama konkretaus savo indėlio vykdant išvardytas jos patirtį pagrindžiančias sutartis.

Pirmosios instancijos teismas ieškovės reikalavimus atmetė. Apeliacinės instancijos teismas paliko šį teismo sprendimą nepakeistą.

Kasacinis teismas nurodė, kad jeigu pirkimo dokumentuose yra nustatytas reikalavimas tiekėjui turėti konkrečios vertės patirties atliekant konkrečius darbus, tiekėjas ir turi pateikti tik tokius duomenis atitinkančią informaciją. Informacijos, neatitinkančios reikalaujamos patirties, nurodymas pagrindžiant atitiktį konkrečiam kvalifikacijos reikalavimui gali būti įvertintas kaip siekis suklaidinti perkančiąją organizaciją. Tiekėjas, teikdamas daugiau duomenų, nei prašyta pagal pirkimo sąlygas, turėtų prisiimti ir su tuo susijusią riziką dėl tokių duomenų teisingumo – net ir pateikiami reikalaujamą kvalifikaciją viršijantys duomenys turi būti teisingi ir atitikti to konkretaus kvalifikacijos reikalavimo kriterijus. Ta aplinkybė, kad dėl tiekėjo tinkamumo galima nuspręsti ir nevertinant jo pateiktos tikrovės neatitinkančios (melagingos) informacijos, nekeičia fakto, jog tiekėjas pateikė pirkime klaidinančią, faktus iškraipiančią (melagingą) informaciją.

Kasacinis teismas taip pat nurodė, kad sprendimas pašalinti tiekėją iš pirkimo procedūrų Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 46 straipsnio 4 ir 6 dalyse nurodytais pagrindais negali būti priimtas automatiškai, neatlikus proporcingumo vertinimo. Tiekėjas, pateikęs melagingą pripažintą informaciją apie jo atitiktį kvalifikacijos reikalavimams, negali būti automatiškai laikomas nepatikimu ir pašalinamas iš pirkimo procedūrų, prieš tai neįvertinus individualaus jo elgesio, atsižvelgiant į visas reikšmingas tos konkrečios situacijos aplinkybes, ir motyvuotai to nepagrindus perkančiosios organizacijos sprendime.

Viešųjų pirkimų įstatymo 46 straipsnio 10 dalyje yra įtvirtintas tam tikrų korekcinių priemonių mechanizmas, t. y. situacija, kai tiekėjui, padariusiam pažeidimą, suteikiama galimybė dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, jei šis įgyvendina tam tikras padėties (savo patikimumo) atkūrimo priemones. Tačiau galimybė pasinaudoti vadinamuoju tiekėjo reabilitacijos, arba „apsivalymo“ (angl. *self-cleaning*), institutu gali būti taikoma ne tame pačiame viešajame pirkime, kuriame tiekėjas pašalintas iš jo procedūrų, be kita ko, ir Viešųjų pirkimų įstatymo 46 straipsnio 4 dalies 4 punkte įtvirtintu pagrindu, o tik naujame (paskesniame) viešajame pirkime.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas paliko galioti pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų priimtus procesinius sprendimus.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-65-381/2024

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

Gynėjų g. 6, 01109 Vilnius

Tel. + 370 5 2 616 466

Faks. + 370 5 261 6813

El. paštas: lat@teismas.lt

www.lat.lt